

۱۴۰۹۱۴۶
۱۵-۴-۲۱

بانگ ولایت در اذان

آیت الله حاج سید علی نهرستانی

ترجمه و گزیده

سید هادی حسینی

بانگ ولایت در اذان

سید علی شهرستانی

ترجمه و گزیده: سید هادی حسینی

انتشارات دلیل ما

چاپ اول: بهار ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی: پرتوشمس

چاپخانه: نگارش

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

شابک ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۳۹۷ - ۹۹۱ - ۱۰

تلفن و فاکس: ۳۷۷۴۴۹۸۸ - ۳۷۷۳۳۴۱۳ (+۹۸۲۵)

آدرس: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران

طبقه ششم واحد ۲ و ۶۱۳

www.dalilema.ir (امکان خرید اینترنتی)

h.az@dalilema.ir | آمانه پیام کوتاه: ۵۰۰۰۱۴۵

انتشارات دلیل ما

مراکز پخش:

- (۱) قم، خ معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، واحد ۹، تلفن: ۳۷۷۴۴۹۸۸ و ۳۷۷۳۳۴۱۳
- (۲) قم، خ صفائیه، روبروی کوچه ۳۸، پلاک ۷۹، فروشگاه دلیل ما، تلفن ۳۷۷۳۷۰۰۱ - ۳۷۷۳۷۰۱۱
- (۳) تهران، خ انقلاب، خ فخرانی، فروشگاه دلیل ما، پلاک ۶۱، تلفن ۶۶۴۶۴۱۴۱
- (۴) مشهد، چهارراه شهداء، ضلع شمالی، کوچه شهید خوراکیان، تلفن ۳۲۲۳۷۱۱۳ - ۵
- (۵) تبریز، خ امام، پاساژ تربیت، زیرزمین، پلاک ۱۹، تلفن ۳۵۵۳۷۵۴۱

سرشناسه	شهرستانی، علی، ۱۳۳۷ -
عنوان قراردادی	الصلوة خیر من النوم فی الاذان، الوضوء الاخر. فارسی. برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	بانگ ولایت در اذان / سید علی شهرستانی؛ ترجمه و گزیده سید هادی حسینی.
مشخصات نشر	تهران: دلیل ما، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۴۰۴ص. ۱۴/۵×۲۱/۵؛ اس.م.
شابک	978-964-397-991-1
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	اذان و اقامه -- شهادت ثالثه
موضوع	اذان و اقامه -- نظر اهل سنت
موضوع	اذان و اقامه -- احادیث اهل سنت
موضوع	اذان و اقامه -- احادیث
موضوع	امامت -- دیدگاه اهل سنت
شناسه افزوده	حسینی، سید هادی، ۱۳۴۳ - مترجم
رده بندی کنگره	۹۰۴۲۱۳ ۱۳۹۵:ش ۴الف / ۲۵/ ۱۱۷/ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/ ۲۱۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۲۰۳۷۳۸

فهرست مطالب

۷	پیش گفتار
۱۱	درآمد
۲۱	اقوال در مسئله
۲۹	دو پرسش
۲۹	پاسخ پرسش اول
۳۰	پاسخ پرسش دوم

دلایل شرعی شهادت سوّم

۳۳	اول: دلیل های کنایی
۳۳	الف) تفسیر «حَتَّى عَلَى خَيْرِ الْعَمَلِ»
۴۵	ب) همتایی نام علی عَلَيْهِ السَّلَام با نام پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
۵۲	ج) گسترده توحید تا ولایت
۵۳	د) نمود ولایت در عالم میثاق

- دوم: تقریر امام علی (ع) ۵۷
- سوم: بیان و سیره فقها ۶۱
- دیدگاه شیخ صدوق (م ۳۹۱ هـ) ۶۵
- چهارم: شعار شیعه ۷۱
- پنجم: راهبردهای فقهی ۷۹
- یک: اصالت جواز (اصل جایز بودن کارها) ۷۹
- دو: تنقیح مناط (دستیابی به ملاک) ۸۰
- سه: وحد مد لحت ۸۳
- چهار: دفع مفسده ۸۴
- منابع و مآخذ ۹۱
- دیگر آثار آیت الله شهرستانی ۱۰۱

پیش گفتار

اذان، از بزرگ‌ترین شعارهای اسلامی است که قرن‌هاست در طول هر شبانه روز - به ویژه در سپیده دم - سیاهی شب را شکافد و با آوایی رعدآسا، سکوت شهرها را می‌شکند و در هر کُری و برزن، طنین می‌افکند و اصلِ توحید و رسالت و ولایت را بانگ می‌زند و آدمیان را به رستگاری و نماز - که ستون دین است - فرا می‌خواند.

از آنجا که در دین شیعہ، اذان یک امر عبادی است و کم و کیف آن باید از سوره شریف اعلام شود، و نصّ ویژه ای در اینکه «أشهد أنّ علیاً ولی الله» (شهادت سوم) جزء اذان باشد و در ردیف «أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أنّ محمداً رسول الله» درآید، نرسیده است (هر چند در دلالتِ عمومات و شواهدِ آیات^۱ جای تردید

۱. در معنای لغوی «شاذ» که جدا و تنها از جماعت است، اتفاق نظر هست، اما تعبیر علمای شیعه و اهل سنت در معنای شاذ، مختلف باشد. بعضی گفته‌اند: خبر شاذ، خبری است که شخص ثقه آن را روایت کند اما مخالف با مشهور یا اکثر، یا گروهی از افراد ثقه باشد. بعضی دیگر گفته‌اند: شاذ، خبری است که شخص ثقه‌ای - به تنهایی - آن را بیاورد و حدیث متابعی برای این فرد ثقه، نباشد.

شیخ طوسی (م ۴۶۰ هـ) در المبسوط می‌گوید: اما «أشهد أنّ علیاً أمير المؤمنين» و «آل محمد خیر البریة» که در اخبار شاذی آمده است، در

نیست) این بحث مطرح است که آیا این شهادت، جزو اذان می باشد یا بدعت به شمار می رود.

با توجه به تعلیم قرآنی و آموزه های حدیثی فراوان،^۱ تقریر امام علی (علیه السلام) سیره علما و امت، شواهد و قرائن بسیار، تبیین «حَیَّ عَلَی خَیْرِ الْعَمَلِ» شعاریت شهادت سوم، راهکارهای فقهی^۲ و... می توان اقربایی را در این زمینه، مطرح ساخت که از جواز و استحباب می گذرد، و تا رز و جوب و جزئیت، پیش می رود.

اذان به کار نرفته است، اگر انسان آن را انجام دهد گناه نمی کند... بنابراین، می گوئیم: شیخ طوسی اخبار شهادت سوم را شاذ توصیف می کند و به جواز آوردن آن قائل است؛ چون می گوید: «اگر انسان آن را بیاورد مرتکب گناه نمی شود».

۱. از آیات قرآنی که ارتباط امامت را با نبوت و تحدید بیان می دارد، آیات زیر است:

«از خدا و رسول اطاعت کنید و از صاحبان امر خود، (سوره نساء، آیه ۵۹).

«سرپرست شما خدا و رسول اوست، و آن اهل ایمانی که نماز را به پا می دارند و در حال رکوع زکات می پردازند.

و هر که ولایت خدا و رسول و اهل ایمان را بپذیرد، [در حزب خدا درمی آید] به راستی که حزب خدا ظفرمند است» (سوره مائده، آیه ۵۵ - ۵۸).

همچنین آموزه های حدیثی فراوان دیگر که خواهد آمد.

۲. این ادله - با شرح و بیان - در کتاب «أشهد أن علیاً ولی الله در اذان» اثر مؤلف آمده است.

اینکه اذان، ایمان را آشکار می‌سازد، ذکر و یاد نام علی علیه السلام عبادت به شمار می‌آید، نام آن حضرت از نام پیامبر صلی الله علیه و آله جدایی نمی‌پذیرد، ولایت رکن بنیادین اسلام است، بهترین عمل، فراخوان به ولایت است، دین جز به آن کامل نمی‌شود، خدا آن حضرت را به روان ولی مؤمنان معرفی می‌کند، ... و صدها رهنمود دیگر، پشتونه‌ای بس بزرگ برای جواز بانگ به این شهادت را فراهم می‌آورد.

شیعیان در طول قرن‌ها - در جاهای مختلف - شهادت بر ولایت را (آشکارا یا کنایی) بانگ زدند^۱ و کسی آنان را از این کار باز

۱. در این راستا به مآخذ زیر بنگرید.

- بغیة الطلب، اثر ابن عدیم (م ۶۶۰ هـ) - صاحب الخال در ۲۹۰ هجری به شهر «حفص» و شهادت او به ولایت علی علیه السلام در اذان.
- اخبار بنی عبید، اثر محمد بن علی بن حماد (رحمة الله علیه) م ۳۲۲ هـ) که در اذان فاطمیان در مصر «محمد و علی خیر البشر» بعد از «حی علی خیر العمل» وجود داشت.
- نشوار المحاضرة تنوخی: ج ۲ ص ۳۳، به نقل از ابو الفرج اصفهانی (م ۳۵۶ هـ) که شنید مردی از قطیعه شهادت سوم را در اذان بانگ می‌زد.
- مقریزی در «المواعظ و الاعتبار» چندین بار به اذان فاطمیان (در قاهره) به «حی علی خیر العمل و محمد و علی خیر البشر» در مصر اشاره می‌کند (حوادث سال ۳۴۷ و ۳۵۶ و سال ۳۵۸ و ...)
- تُویری در «نهاية الإرب، الفن ۵، القسم ۵، الباب ۱۲» و ذهبی در «سیر

نداشت و آن را کاری نامشروع ندانست، که خود بیانگر رضایت معصوم علیه السلام بر این کار به شمار می آید و از عدم ناسازگاری آن با احکام شریعت خبر می دهد.^۱

این مسئله، در کانون توجه فقها نیز قرار گرفت و در بحث های فقهی به آن می پردازند و در جواز آن به عنوان عملی محبوب و خداپسند (نه جزء اذان) تردیدی ندارند تا آنجا که در زمان های اخیر از ارمز و شعار تشیع می انگارند که ترک آن جایز نمی باشد.

أعلام النبلاء: ج ۸، ص ۸۰ و «العبر فی خبر من غیر: ج ۲ ص ۳۱۶» و «تاریخ الإسلام: ص ۴۱، حوادث ۳۵۰ - ۳۸۱» و ابن خلکان در «وفیات الأعیان: ج ۱ ص ۳۵۷» و ابن کثیر در «تاریخ الخلفاء: ص ۴۰۲» به این امر اشاره دارند.

برای آگاهی بیشتر به کتاب «پژوهشی در باره اذان، فصل چهارم» و همچنین کتاب «اشهد أن علیاً ولی الله در اذان» مراجعه شود.

۱. از ابو بصیر از امام صادق علیه السلام، یا اسحاق بن عمار از امام صادق علیه السلام یا از ابو حمزه از امام باقر علیه السلام و یا از محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام یا از شعیب از ابو حمزه روایت شده است. که امام علیه السلام فرمود: «خدا زمین را برای ما می سازد مگر اینکه در آن عالمی هست که زیادت و نقصان را می داند؛ آن گاه که مؤمنان چیزی را (در دین) بیفزایند آنان را باز می گرداند، و هنگامی که امری را ناقص آورند برایشان کامل می سازد و می گوید: کامل آن را به جا آورید! اگر چنین نبود، امر مؤمنان بر آن ها مشتبّه می شد و حق و باطل از هم جدا نمی گشت».